

Ojala, K. & Haltia, N. 2018. Ammatillista osaamista ja verkostoitumista – Aikuisopiskelijoiden kokemat hyödyt ammattikorkeakoulutuksessa. Teoksessa A. Jauhiainen, J. Kivirauma & H. Kinnari (toim.) Koulutus hallinnassa. Juhlakirja professori Heikki Silvennoisen täyttäessä 60 vuotta 23.2.2018. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta, julkaisusarja A:216, 251-277.

Kristiina Ojala ja Nina Haltia

Ammatillista osaamista ja verkostoitumista – Aikuisopiskelijoiden kokemat hyödyt ammattikorkeakoulutuksessa

Johdanto

Aikuiskoulutuksen painopiste on viime vuosikymmenten aikana olennaisesti siirtynyt perinteisesti ymmärretystä omaehtoisesta koulutuksesta ja itsensä kehittämisestä työelämän vaatimuksista kumpuavaan ammatilliseen koulutukseen. Yhä tärkeämmäksi ovat nousseet ammattitaidon päivittämisvaatimukset ja niiden seurauksena aikuiskoulutuksen ammatillistuminen. Nämä myös määrittävät aikuiskoulutuspolitiikkaa 2010-luvulla eri tavalla kuin aiempina vuosikymmeninä. Aikuiskoulutus nähdäänkin tänä päivänä yksilön käyttöönottamana välineenä ja voimavarana sopeutua yhteiskunnalliseen muutokseen ja luoda itselle uusia mahdollisuuksia. (Silvennoinen & Lindberg 2015.)

Samalla aikuisena kouluttautumista on alettu pitää jo itsestäänselvyytenä (Silvennoinen 2012). Entistä useammin työntekijän kouluttautumispäätös myös kantautuu työnantajan aloitteesta, erityisesti työnantajan kustantamassa koulutuksessa ja organisaatiohierarkian ylemmillä tasoilla (Desjardins & Rubenson 2013, 266; Silvennoinen & Lindberg 2015). Koulutuspoliittisissa dokumenteissa aikuisen kouluttautumistarpeiden nähdäänkin noudattavan tietynlaisena normina juuri työnantajan näkökulmasta nousevia osaamistarpeita, jolloin korkeakoulututkinnon suorittaneen päämääränä on ainoastaan työelämässä tarvittavan lisäosaamisen kartuttaminen (Haltia 2012, 486).

Aikuiskoulutuksesta on tullut valtiolle tärkeä työvoimapolitiittinen väline, ja yrityksissä ja julkisorganisaatioissa siitä on tullut osa henkilöstön kehittämistä. Suomalaisessa aikuiskoulutuksessa muutos on merkinnyt ennen kaikkea sitä, että ammatillinen aikuiskoulutus on noussut vapaan sivistystyön rinnalle ja ohi. Opintojen omaehtoisuuden edelle ovat tulleet työmarkkinoilta ja työelämästä tulevat vaatimukset sekä velvoitteet tuottavan osaamisen ylläpitämisestä. (Silvennoinen & Lindberg 2015, 269.) Työn kiristyvät vaatimukset edellyttävät näin myös aikuisia etsimään jatkuvasti keinoja suoriutua työssä paremmin ja erinomaisemmin (Ball 2003). Nykypäivälle luonteenomaiset epävarmat työsuhteet lisäksi ajavat työkäiset huolehtimaan omasta työllistettävyydestään. Aikuisten on yhä uudestaan investoitava itseensä saadakseen uusia taitoja ja kykyjä, koska aiempi osaaminen ei välttämättä takaa työtä tulevaisuudessa. (Brown, Lauder & Ashton 2011.) Kouluttautumisesta ei näin tule valmista, vaan sitä määrittävät jatkuva epätäydellisyys, epävarmuus ja uudet alut (Siivonen & Isopahkala-Bouret 2016, 368). Nykyisessä eurooppalaisessa oppimisyhteiskunnassa valtiolla – ja myös Euroopan unionilla – on tärkeä rooli ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumisen edistäjänä (Silvennoinen & Lindberg 2015, 269).

Ammattikorkeakoulut ovat käytännönläheisiä, työelämään suuntautuneita korkeakouluja, jotka perustavat toimintansa työelämän asettamiin korkean ammattitaidon vaatimuksiin. Tässä artikkelissa otamme tarkasteluun ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen. Tutkimme tarkemmin ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja (YAMK) sekä avointa ammattikorkeakouluopetusta, ja analysoimme, mitä erilaisia hyötyjä nämä koulutusmuodot ovat opiskelijoille tuottaneet.

Ammattikorkeakoulut aikuisten kouluttajina

Ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus kestää kokopäiväopintoina 3–4,5 vuotta. Perustutkintokoulutusta järjestetään erikseen aikuisille suunnattuna koulutuksena, jolloin opetusmuodoissa ja aikatauluissa otetaan huomioon aikuisten erilaiset tarpeet ja odotukset. Niin sanotussa nuorten perustutkintokoulutuksessa on mukana myös eri-ikäisiä opiskelijoita, joista osa on aikuisia. Ammattitaitoa voi ammattikorkeakoulututkinnon jälkeen syventää suorittamalla ammatilliset erikoistumisopinnot, YAMK-tutkinnon tai ammatilliset opettajaopinnot. Avoimena ammattikorkeakouluopetuksena voi suorittaa yksittäisiä opintojaksoja tai laajempia kokonaisuuksia. (OPH 2017.) Ammattikorkeakoulujen tutkinto-

opiskelijoista voidaan arvioida noin kolmasosan olevan aikuisia opiskelijoita. Syyt tutkinto-opiskelijaksi hakeutumiseen liittyvät usein työhön. Opintojen tavoitteena on itsensä kehittäminen, mahdollisuus kiinnostavampiin työtehtäviin ja oman osaamisen kartuttaminen. (Kettunen ym. 2013, 36–37.)

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot luotiin vakinaiseksi osaksi suomalaista korkeakoulujärjestelmää vuonna 2005. Tutkinnot perustettiin, koska oli muun muassa tarvetta lisätä työelämäkytkentäistä asiantuntijuutta ja kehittää ammatillisia jatkokoulutusväyliä. Tutkinnot tuottavat julkiseen virkaan tai tehtävään saman kelpoisuuden kuin yliopistollinen maisterin tutkinto. YAMK-tutkinnot ovat työelämälähtöisiä ja ammatillisesti profiloituneita ylempiä korkeakoulututkintoja, joiden tarkoituksena on palvella työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeita ja siten myös osaamisen siirtymistä käytäntöön. (Arene 2016a; Ojala 2017.)

YAMK-tutkintokoulutus on monimuoto-opiskelua ja tutkinnon suoritus aika työn ohessa on tavoiteajaltaan noin 1,5-2 vuotta. Hakijalta edellytetään ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkintoa ja sen jälkeen hankittua kolmen vuoden työkokemusta. Opiskelijat ovat siis tavallisesti jo työelämässä, ja tutkinnossa keskeistä onkin selkeä yhteys oman työn kehittämiseen. YAMK-tutkintoa on myös pidetty luonnollisena ja ensisijaisena väylänä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneelle jatkaa opintoja ilman koulutuksellisia umpiperiä ja kehittää osaamista työelämän tarpeita vastaavaksi. (ks. Ojala 2017; OPM 2009, 48.) Vuonna 2016 YAMK-tutkinnon suoritti yhteensä 2518 opiskelijaa, ja kaikkiaan vuoden 2016 loppuun mennessä YAMK-tutkinnon suorittaneita oli jo 15 804 (Vipunen).

Tutkintokoulutuksesta poiketen avoin ammattikorkeakouluopetus on koulutusta, johon voivat osallistua kaikki aiemmasta koulutuksestaan, taustastaan ja opiskelun tavoitteistaan riippumatta. Avointa ammattikorkeakouluopetusta on järjestetty vuodesta 1997 lähtien, ja ammattikorkeakoulujärjestelmän vakinaistamisen jälkeen vuodesta 2000 saakka opetusta on alettu järjestää kaikissa ammattikorkeakouluissa. Kuten avoimen yliopiston, myös avoimen ammattikorkeakouluopetuksen perustehtävänä on koulutuksellisen ja alueellisen tasa-arvon edistäminen sekä elinikäisen oppimisen mahdollisuuksien tarjoaminen. (OPM 2005.) Samaan tapaan kuin yliopistojen antamassa avoimessa yliopisto-opetuksessa, avoimet ammattikorkeakouluopinnot voivat olla luonteeltaan esimerkiksi osaamisen täydentämistä, yleissivistävää tai väylä korkeakoulututkintoon (Lohikoski 2008; Lämsä 2013).

Avoimessa ammattikorkeakoulussa ei voi suoraan suorittaa tutkintoa, mutta avointen opintojen kautta on mahdollisuus siirtyä tutkinto-opiskelijaksi. Hakeutuminen voi tapahtua paitsi normaalin päävalinnan kautta, myös niin sanottujen polkuopintojen väylää pitkin (Lämsä 2013). Opetus avoimessa ammattikorkeakoulussa on maksullista. Opinnot ovat tutkintojen osia, jolloin ne ovat sellaisenaan rinnastettavissa tutkinto-opintoina suoritettaviin opintoihin ja ne voidaan tällöin tarvittaessa sisällyttää myös osaksi tutkintoa. Viimeaikaisia kehittämiskohteita ovat olleet niin sanotut korkeakouludiplomit, jotka ovat avoimen korkeakouluopetuksen tarjonnasta koostettuja osaamiskokonaisuuksia (ks. Aittola, Laine & Välimaa 2016; Kirjalainen & Pintilä 2016). Vuonna 2016 avoimeen ammattikorkeakouluopetukseen osallistui yhteensä 25160 opiskelijaa, jotka suorittivat yhteensä 204107 opintopistettä (Vipunen).

Aikuiskoulutuksen hyödyt aiemman tutkimuksen valossa

Silvennoinen (2012) määrittää aikuiskoulutuksen ajanvietteeksi, harrastukseksi, kulutukseksi, osaamiseksi tai itsensä kehittämiseksi ja investoinniksi. Aikuiskoulutuksen hyödyt ovat niin ikään moninaisia, ja erilaisista yksilöllisistä ja yhteiskunnallisista hyödyistä on oltu tietoisia jo pitkään (esim. Baum ym. 2013; Swain & Hammond 2011; Tomlinson 2008). Koulutushyödyt liittyvät yksilönäkökulmasta esimerkiksi varmempaan ja vaativampaan työhön, parempaan työasemaan, korkeampaan palkkaukseen, tietojen ja taitojen lisääntymiseen sekä yhteiskunnallisina hyötyinä erityisesti koulutustason kohoamisesta johtuvaan tuottavuuden parantumiseen (esim. OECD 2010; Tomlinson 2008, 50). Siivonen ja Isopahkala-Bouret (2016, 10–11) toteavat, että aikuisiällä tutkinnon suorittava ei saa pelkästään formaaleja meriittejä tai symbolista arvostusta, vaan lisäksi konkreettisia osoituksia kyvykkyydestään omaksua uutta tietämystä. Toki opintojen koettuun hyödyllisyyteen vaikuttaa aina osaksi aikuisopiskelijan elämäntilanne. Esimerkiksi työtilanne heijastuu suoraan siihen, miten opiskelija pystyy hyödyntämään opittimaansa oppimaansa työssään ja sitä kautta kartuttamaan omaa osaamistaan (Linnavirta 2013, 38).

Aikuiskoulutuksella on todettu olevan myös niin sanottuja laajempia hyötyjä (wider benefits) eli hyötyjä, jotka liittyvät yleisemmin hyvinvointiin ja yhteisölliseen näkökulmaan (Schuller, Preston, Hammond, Brassett-Grundy & Bynner 2004; Manninen & Luukannel 2008; Manninen & Meriläinen 2015; Manninen ym. 2014). Koulutustason on katsottu muun muassa olevan yhteydessä terveystyötytymiseen, ja aikuiskoulutuksella voidaan siten ajatella

olevan jopa kansanterveydellistä vaikutusta (Hammond 2004). Yhteiskunnallisen osallistumisen taidot, kiinnostus ja ymmärrys yhteiskunnallisista asioista, suvaitsevaisuuden lisääntyminen ja osallisuuden kokemukset lisäävät yhteiskunnan hyvinvointia ja sivistystasoa. Haluttaessa näitä hyötyjä voidaan määrittää jopa taloudellisesti. (Manninen 2016.)

Ammattikorkeakoulujen aikuiset opiskelijat ovat kokeneet opintojen kehittäneen erilaisia valmiuksia. Yleisemmin he ovat kokeneet saaneensa ammatillista ja teoreettisesti painottunutta osaamista, kuten teoreettista ymmärrystä, kykyä ammatilliseen kehittämiseen, ongelmanratkaisutaitoja, ammatillista itseluottamusta ja pätevyyttä (Kettunen ym. 2013, 58–59.) Erikseen YAMK-tutkintojen hyötyjä on tutkittu jonkin verran, ja näissä tutkimuksissa koulutuksen hyötynäkökulmat ovat käsitelleet uramahdollisuuksien paranemista, asiantuntijaosaamisen kehittymistä ja uusien näkökulmien saamista omaan työhön (esim. Arene 2016b; Ojala 2017; Ojala & Ahola 2009; Ojala & Ahola 2008).

Koulutuksen ja tutkintojen hyötyjä on tärkeä tutkia, sillä ne antavat tietoa koulutuksen onnistuneisuudesta ja kehittämistarpeista. Tiedolla siitä, mitä hyötyjä koulutuksesta on seurannut paitsi sen osallistujille, myös yhteiskunnassa laajemmin, myös osaltaan legitimoidaan aikuiskoulutuksen olemassaoloa (ks. Rinne 2010, 251).

Tutkimusaineistot, -menetelmät ja analyysit

Tässä artikkelissa suuntaamme katseemme kahteen ammattikorkeakoulujen järjestämään aikuiskoulutusmuotoon ja kysymme, millaisia hyötyjä niistä on opiskelijoille seurannut. Empiirisinä aineistoina hyödynnämme kahta eri kyselyaineistoa: ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille (n=1274) sekä avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoille suunnattuja kyselyjä (n=1489).

YAMK-tutkintoja käsittelevä aineisto perustuu Ojalan (2017) väitöskirjaan, jossa on tarkasteltu YAMK-tutkinnon merkitystä työmarkkinoilla ja korkeakoulujärjestelmässä. Kyselyaineisto on kerätty vuonna 2012 Webropol-sovelluksella. Tutkimuksen perusjoukon muodostavat vuosina 2006–2012 YAMK-tutkinnon suorittaneet kaikilta ammattikorkeakoulun¹ kahdeksalta koulutusosalta. Kyselyyn vastanneet olivat ammattikorkeakoulun kaikilta koulutusaloilta, mutta vastauksista yli 85 prosenttia saatiin ammattikorkeakoulun kolmelta suurimmalta koulutusosalta valmistuneilta, eli sosiaali-,

terveys- ja liikunta-alalta, tekniikan ja liikenteen alalta sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta.

Kyselyyn vastanneista YAMK-tutkinnon suorittaneista naisia oli 63 prosenttia ja miehiä 37 prosenttia. Vastanneiden ikä vaihteli 28 ikävuodesta 66 ikävuoteen, keski-ään ollessa 43 vuotta. Valtaosalla YAMK-tutkinnon suorittaneista oli aiempi ammattikorkeakoulututkinto. Sen lisäksi vastanneista lähes 75 prosenttia oli suorittanut myös muita tutkintoja, kuten toisen asteen, opisto- tai korkea-asteen ammatillisen tutkinnon. Erilainen täydennys- ja lisäkouluttautuminen oli myös kyselyyn vastanneille yleistä.

YAMK-tutkinnon suorittaneiden kyselylomake koostui pääasiassa monivalinta- ja Likert -asteikollisista kysymyksistä sekä avoimista kysymyksistä. Suurin osa kysymyksistä käsitteli YAMK-tutkinnon merkitystä työmarkkinoilla yleensä ja suhteessa maisterin tutkinnon suorittaneisiin. Tässä artikkelissa rajataan analyysi kyselylomakkeessa esitettyä YAMK-tutkinnon hyötyä käsittelevään Likert-asteikolliseen kysymykseen sekä avoimeen kysymykseen. Likert-asteikolliseen kysymykseen pohjautuva aineisto analysoitiin käyttäen pääkomponenttianalyysia, konfirmatorista faktorianalyysia, keskiarvoja ja prosenttijakaumia. Avoimen kysymyksen aineiston analyysissä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia ja aineiston kvantifiointia. (ks. Ojala 2017.)

Avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoita tarkastellaan aineistolla, joka on kerätty avoimeen yliopisto-opetukseen sekä avoimeen ammattikorkeakouluopetukseen osallistuneille henkilöille tehdyllä kyselyllä. Kysely toteutettiin osana opetus- ja kulttuuriministeriön niin sanottua koulutus rakenne-työryhmän työskentelyä (ks. OKM 2013:2, 26–27). Kysely tehtiin sähköisenä Webropol-kyselynä marras-joulukuussa 2012 ja se suunnattiin vuosien 2011–2012 aikana ilmoittautuneille opiskelijoille. Tässä artikkelissa hyödynnetään avoimeen ammattikorkeakouluopetukseen osallistuneiden vastauksia. Kysely tavoitti hieman yli 10 000 avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijaa ja siihen vastasi noin 13 prosenttia tavoitetuista. (ks. Haltia, Leskinen & Rahiala 2014; Haltia, Rahiala & Leskinen 2018.)

Kyselyyn vastanneista avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoista 74 prosenttia oli naisia ja 26 prosenttia miehiä. 75 prosenttia oli täyttänyt 30 vuotta, ja 50-vuotiaita tai sitä vanhempia oli 18 prosenttia vastanneista. 58 prosenttia kertoi olevansa työssä, ja noin viidesosa kertoi olevansa päätoimisia opiskelijoita. 35 prosentilla oli aiempi ammatillinen toisen asteen

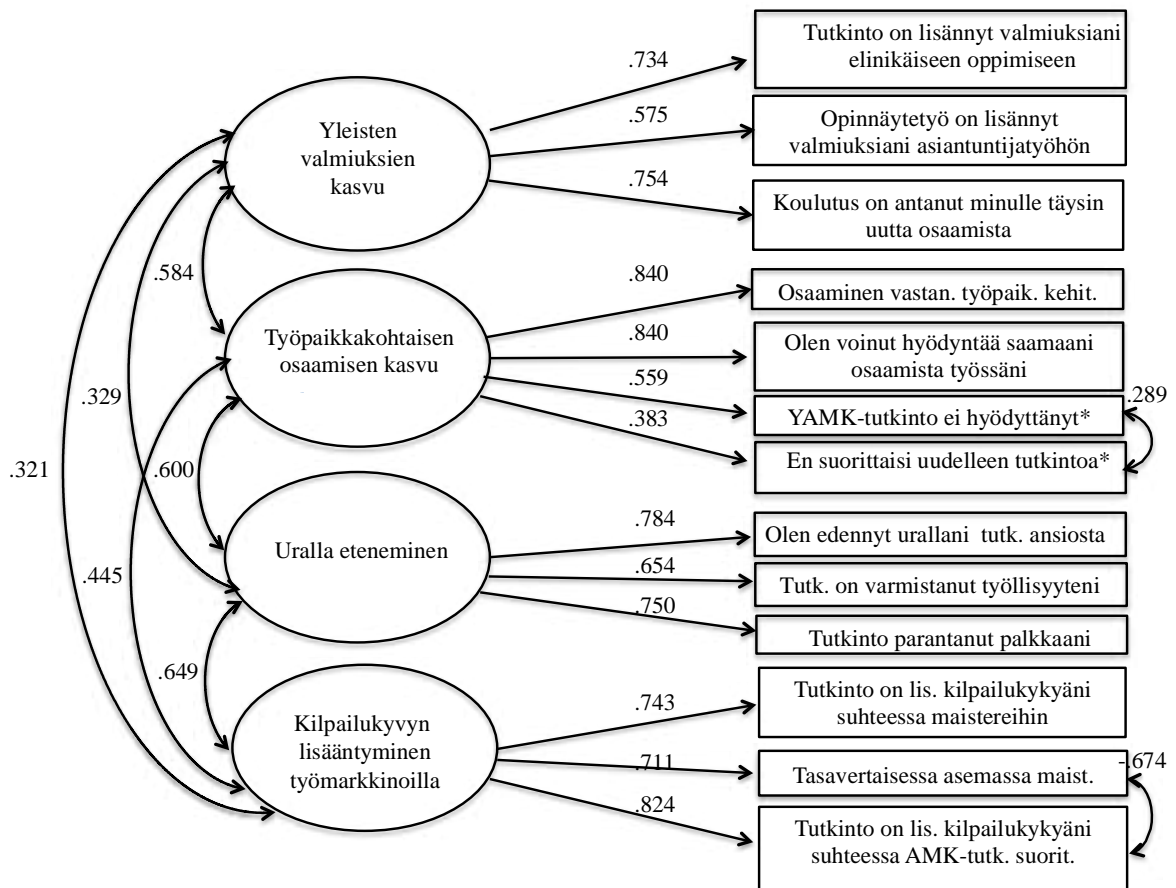
tutkinto. 29 prosentilla oli ammattikorkeakoulututkinto, ja 18 prosentilla jokin muu korkeakoulututkinto.

Suurin osa kysymyksistä oli strukturoituja, ja niillä selvitettiin vastaajien taustatietoja sekä opiskelun motiiveja ja koettuja hyötyjä. Kyselyssä oli myös muutama avoin kysymys, jotka olivat luonteeltaan lähinnä täydentäviä ja tarkentavia. Analyysimenetelminä on käytetty ristiintaulukointia, varianssianalyysia, klusterianalyysia sekä avointen vastausten kohdalla sisällönanalyysia.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon hyötyinä osaamisen, valmiuksien ja ammatillisen verkoston kasvu

YAMK-tutkinnon suorittaneet arvioivat YAMK-tutkinnon hyötyä 21 väittämistä koostuneella kysymysosalla (asteikko 1=täysin eri mieltä,...5=täysin samaa mieltä) (ks. Ojala 2017, 225). Pääkomponenttianalyysin pohjalta (ks. Ojala 2017, 91–92) tehdyllä konfirmatorisella faktorianalyysilla saatiin YAMK-tutkinnon hyötyjä kuvaava CFA-malli (kuvio 1), joka koostuu neljästä latentista muuttujasta/osa-alueesta: Yleisten valmiuksien kasvusta, Työpaikkakohtaisen osaamisen kasvusta, Uralla etenemisestä ja Kilpailukyvyn lisääntymisestä työmarkkinoilla sekä näihin osa-alueisiin sisältyvistä väittämistä. Latentit muuttujat kuvaavat siis YAMK-tutkinnon hyötyjen eri osia. Latentit muuttujat myös korreloivat keskenään positiivisesti. Erityisesti melko korkeasti korreloivat keskenään muuttujat Uralla eteneminen ja Kilpailukyvyn lisääntyminen työmarkkinoilla sekä muuttujat Työpaikkakohtaisen osaamisen kasvu ja Uralla eteneminen. Esimerkiksi YAMK-tutkinnolla hankittu työpaikkakohtaisen osaamisen kasvu ja uralla eteneminen vahvistavat toisiaan. Työelämän tarpeisiin pureutuva osaaminen antaa siis puitteita osaamisen hyödyntämisen ja haasteisiin vastaamisen lisäksi omakohtaiselle urausuudelle.

Standardoidut faktorikerroimet kuvaavat latentin muuttujan vaikutusta havaittuun muuttujaan eli väittämään. Vaihteluväli on [-1,1]. Latentti muuttuja selittää havaittua muuttujaa sitä paremmin, mitä korkeampi on faktorikerroin. (ks. Ojala 2017.)

KUVIO 1. CFA-malli YAMK-tutkinnon hyödyistä. Mallin sopivuus:

N = 1274: $\chi^2 = 341.956$, $df = 57$, $p = .000$, CFI = .941, TLI = .919, RMSEA = .063, SRMR = .049.

* Väittämä käsitelty käänteisenä.

Tutkinnon suorittaneiden tutkinnosta saamia hyötyjä verrattiin myös keskenään eri faktoreiden välillä tarkastelemalla faktoreista muodostettujen summamuuttujien keskiarvoja ja prosenttijakaumia. Tutkinnon suorittaneet kokivat hyötyneensä eniten työpaikkakohtaisen osaamisen kasvusta (ka 3.98, kh .859). Tutkinnon suorittaneista lähes 80 prosenttia oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että työpaikkakohtainen osaaminen oli kasvanut. (ks. Arene 2016b.) Tämä on luonteva tulos, koska YAMK-tutkinto rakentuu pitkälti oman työpaikan kehittämishaasteisiin pureutuvaan opinnäytetyöhön. Oletettavasti tutkinnosta saatu työssä hyödynnettävä osaaminen näin myös lisää tutkinnon suorittaneiden ja heidän työnantajensa tyytyväisyyttä tutkintoon sekä siihen satsattuun aikaan, jolloin tutkinto tavallaan palkitsee siihen kytköksissä olevat henkilöt ja organisaatiot.

Seuraavaksi eniten tutkinnon suorittaneet kokivat hyötyneensä tutkinnosta yleisten valmiuksien kasvulla (ka 3.74, kh .855). Nämä valmiudet käsittivät valmiuksia yleensä

asiantuntijatyöhön ja elinikäiseen oppimiseen sekä saatua täysin uutta osaamista. Tutkinnon suorittaneista kaksi kolmasosaa oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että yleiset valmiudet olivat kasvaneet. Yleisten valmiuksien kasvu osoittaa tutkinnon tarjonnan opiskelijoilleen tarpeellisia valmiuksia, joita pystyy hyödyntämään työssä pärjäämisessä ja itsensä kehittämässä. Tällaiset valmiudet ovat myös yleensä työelämässä tärkeitä ja niiden merkitys on korostunut (Raij & Rantanen 2010).

Tutkinnosta saatu hyöty työmarkkinoilla kilpailukyvyn lisääntymisen (ka 2.93, kh 1.02) osalta oli vähempää, ja uralla etenemisen (ka 2.80, kh 1.23) osalta kaikkein vähäisintä. (ks. Ojala & Ahola 2009, 25–30). Tutkinnon suorittaneista runsaat 40 prosenttia oli jokseenkin tai täysin eri mieltä siitä, että tutkinto oli hyödyttänyt uralla etenemistä. Vastanneista joka kolmas oli jokseenkin tai täysin eri mieltä siitä, että tutkinto oli lisännyt kilpailukykyä työmarkkinoilla. Tutkinnon suorittaneista miltei 40 prosenttia ei osannut ottaa kantaa kilpailukyvyn lisääntymiseen. Se, että tutkinnon suorittaneet kokevat hyötynsä tutkinnosta kilpailukyvyn lisääntymisellä ja uralla etenemisellä vain vähän, johtuu todennäköisesti yliopistollisen maisteritutkinnon suuremmasta arvostuksesta ja YAMK-tutkinnon heikohkosta tunnettuudesta (ks. Isopahkala-Bouret 2014; Ojala 2017). Nämä heikentävät urakehitystä ja kilpailukykyä. Näihin ja niiden taustalla oleviin tekijöihin olisi tutkintoa kehitettäessä syytä keskittyä.

Urakehityksen vähäinen koettu hyöty saattaa johtua myös kilpailun kovuudesta työmarkkinoilla: samoista työpaikoista kilpailee suuri määrä korkeakoulutettuja. Uralla nouseminen ei välttämättä toteudu kovin nopeasti tai toivotulla tavalla. On toki huomioitava myös se, että tutkimusaineistossa suurin osa (86 %) oli suorittanut YAMK-tutkinnon vuosien 2008–2011 välisenä aikana. Vastanneet eivät siis olleet ehtineet olla työmarkkinoilla kovin pitkään tutkinnon suorittamisen jälkeen. Toisaalta on myös todettu, että aikuiset eivät valmistuttuaan aina pysty muuntamaan suorittamiaan tutkintoja työelämässä korkeammiksi asemiksi, paremmin palkatuiksi tai itseä tyydyttävämmiksi työtehtäviksi (Purcell, Wilton & Elias 2007).

Tutkinnon suorittaneilla oli mahdollisuus kertoa myös jokin muu kuin kyselylomakkeessa esitetyt tutkinnosta saadut hyödyt. Väittämän yhteydessä jätetyssä avoimessa tilassa esitti yhteensä 171 kyselyyn vastannutta (13,4 %) yhden tai joissakin tapauksissa useamman muun

tutkinnosta saadun hyödyn. Kyselyyn vastanneet esittivät yhteensä 180 mainintaa liittyen tutkinnosta saatuihin muihin hyötyihin.

Tutkinnosta saadut muut hyödyt jaettiin neljään kategoriaan (ks. taulukko 1). Ensimmäinen kategoria käsitti Ammatillisen verkoston ja osaamisen kasvuun liittyvät tutkinnon hyödyt. Tässä on kyse erityisesti niistä tutkinnon hyödyistä, jotka auttavat työssä ja työelämässä pärjäämisessä yleensä. Toinen kategoria nimettiin Työhön liittyviksi konkreettisiksi tutkinnon hyödyiksi, jotka näkyvät selvinä työssä tapahtuvina tutkinnon tuomina myönteisinä muutoksina. Kolmanteen kategoriaan kiteytyi Jatkokoulutusväylien avautumiseen liittyvät tutkinnon hyödyt, jossa on kyse YAMK-tutkinnon suorittamisen mahdollistamista väylistä kouluttautua eteenpäin. Neljäs kategoria Tutkinnosta ei hyötyä käsitti nimensä mukaisesti sen, että tutkinto ei ollut tuottanut suorittajalleen minkäänlaista koettua hyötyä.

TAULUKKO 1. YAMK-tutkinnon suorittamisen muut hyödyt. *Avoimen väittämän vastausten luokittelu (f, %).*

Mainittu YAMK-tutkinnon muu hyöty	f	%
1. Ammatillisen verkoston ja osaamisen kasvuun liittyvät tutkinnon hyödyt	122	67,7
Uudet ammatilliset verkostot ja kontaktit	49	27,2
Osaamisen kasvu ja uudet näkökulmat	46	25,5
Itsensä kehittymisen ja kehittämisen kasvu	27	15,0
2. Työhön liittyvät konkreettiset tutkinnon hyödyt	33	18,3
Uudet työtehtävät tai uusi työpaikka	19	10,5
Pätevöityminen virkaan tai työtehtävään	7	3,9
Parempi palkkataso	7	3,9
3. Jatkokoulutusväylien avautumiseen liittyvät tutkinnon hyödyt	22	12,2
Jatko-opintojen mahdollistuminen yliopistossa (ainakin toiveissa)	11	6,1
Pääsy ammatilliseen opettajakorkeakouluun / opettajaopintoihin	11	6,1
4. Tutkinnosta ei hyötyä	3	1,6
Mainintoja yhteensä	180	100

Maininnoista suuri osa, lähes 70 prosenttia, keskittyi ammatillisen verkoston ja osaamisen kasvua käsitteleviin hyötyihin. Tutkinnosta oli hyödytty erityisesti, koska sen kautta oli luotu uusia verkostoja ja kontakteja sekä oman alan ammattilaisiin että muilla aloilla ja oman asiantuntijuuden ulkopuolella oleviin asiantuntijoihin. Näitä verkostoja oli myös pystytty omassa työssä ja sen kehittämisessä käyttämään. ”*Uusia verkostoja ja sellaisia yhteyksiä, joita olen voinut kaiken aikaa hyödyntää monin tavoin myös työssäni.*” Lisäksi joistakin opiskelukavereista oli kehkeytnyt myös ystävyysuhteita.

Tutkinnon suorittaminen oli myös lisännyt, vahvistanut ja päivittänyt omaa osaamista. Koulutuksesta oli saanut uusia ja erilaisia näkökulmia tarkastella omaan työkenttään sisältyviä asioita sekä lisää ymmärrystä ja jäsentämisen taitoa työasioiden käsittelyyn. Lisäksi koulutus ja tutkinnon suorittaminen oli kehittänyt itseä ja itsetuntemusta, lisännyt omaa henkistä kasvua, rohkeutta, tyytyväisyyttä ja ylpeyttä itsestä sekä kasvattanut innostusta itsensä kehittämiseen jatkossakin. ”*Koulutus lisäsi laaja-alaisesti osaamista alallani ja antoi eväitä jatkuvaan itseni kehittämiseen*” tai ”*Näyttö itselle että pystyy ikäihmisenä opiskelemaan*”. (ks. Arene 2016b.)

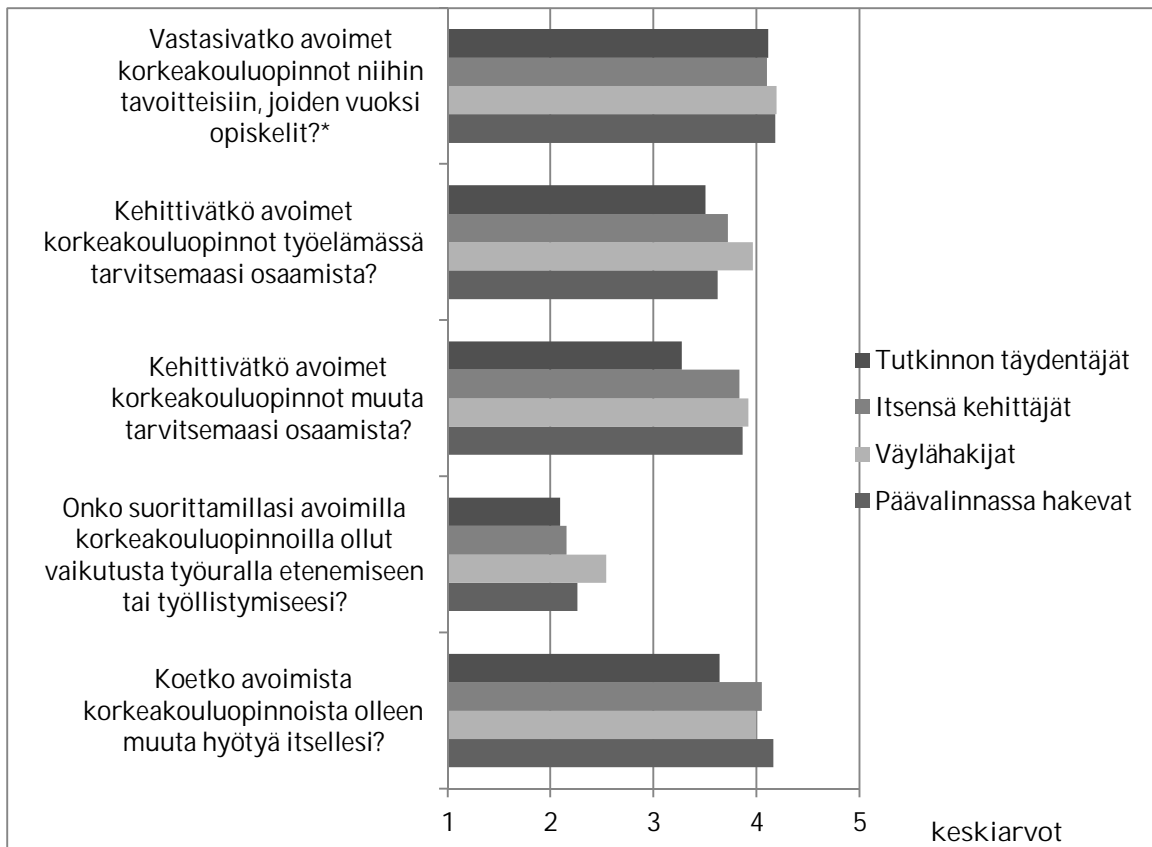
Lähes viidesosa muista hyödyistä käsitteli työhön liittyviä konkreettisia tutkinnon tuomia hyötyjä. Nämä hyödyt näkyivät siinä, että oli tutkinnon ansiosta saanut uusia, parempia tai vaativampia työtehtäviä tai kokonaan uuden työpaikan tai vähintään tutkinto oli mahdollistanut ylempien tehtävien hakemisen. ”*Olen päässyt uudessa työpaikassa haluamiini kansainvälisiin kehittämistehtäviin, joita ei aiemmin ollut työssäni lainkaan.*”

Tutkinto oli myös päteväittänyt työtehtävään tai antanut kelpoisuuden virkaan, jossa edellytyksenä oli ylempi korkeakoulututkinto. Lisäksi tutkinto oli nostanut omaa palkkatasoa. Maininnoista runsaat 10 prosenttia käsitteli jatkokoulutusväylien avautumiseen liittyviä hyötyjä. Hyötynä pidettiin sitä, että tutkinto mahdollisti hakeutumisen jatko-opintoihin yliopistoon tai ainakin tämän mahdollisuuden toivottiin toteutuvan. ”*Toivottavasti avaa tien tohtorikoulutukseen.*” Tutkinto tuotti myös hakukelpoisuuden ja sitä kautta pääsyn ammatilliseen opettajakorkeakouluun/pedagogisiin opettajaopintoihin. Kolme vastaajaa ei ollut hyötynyt tutkinnon suorittamisesta ollenkaan; tutkinto ei ollut auttanut työn löytymisessä, mikä harmitti kouluttautumisen jälkeen.

Työelämään liittyvät ja muut hyödyt avoimessa ammattikorkeakouluopiskelussa

Koska avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opiskelumotiivit voivat olla hyvin monenlaisia, aloitettiin analyysi ryhmittelemällä opiskelijajoukkoa opiskelun syiden perusteella. Klusterianalyysillä aineisto jaettiin neljään erilaiseen ryhmään. *Tutkinnon täydentäjät* oli ryhmä, joista monilla oli jo ennestään korkeakoulututkinto tai jotka olivat parhaillaan tutkinto-opiskelijoita. Tämä ryhmä pyrki lisäämään erityisesti ammatillista osaamistaan. *Väylähakijat* olivat aikuisempia, työelämässä olevia ja heillä oli tavoitteenaan vaihtaa ammattia ja nostaa omaa koulutustasoaan. He aikoivat hakeutua ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijoiksi erityisesti polkuopintojen kautta. *Päävalinnan kautta hakijat* olivat nuorempia ja useammin päätoimisia opiskelijoita. Heidän suunnitelmissaan oli hakeutua tutkinto-opiskelijoiksi päävalinnan kautta, ja halu tutustua opiskeluun ja opintoalaan motivoi vahvasti. *Itsensä kehittäjät* taas oli ”perinteinen” aikuisopiskelijoiden ryhmä, jolla näytti olevan ennen kaikkea itseisarvoisia opiskelun motiiveja. Tutkinto- tai ammatinvaihtotoiveita ei ollut, ja opiskelua siivitti ennen kaikkea kiinnostus ja halu itsensä kehittämiseen. (Haltia ym. 2014.)

Riippumatta siitä, mihin näistä ryhmistä opiskelija kuului, lähes kaikki ilmaisivat olevansa tyytyväisiä opintojen antiin ja opintojen vastanneen omiin tavoitteisiin. Opintojen oli koettu kehittäneen heidän työelämässä tarvitsemaansa osaamista, minkä lisäksi opiskelijat kokivat avointen korkeakouluopintojen kehittäneen myös paljon muutakin kuin työelämässä tarvittavaa osaamista. (ks. kuvio 2.)

KUVIO 2. Avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemukset opiskelun hyödyistä

Väylähakijat oli ryhmä, joka näytti hyötynneen opinnoista kaikkein voimakkaimmin. Tähän ryhmään lukeutuvat olivat kokeneet niin työelämäosaamisensa kuin muunkin osaamisensa kehittyneen eniten. Opiskelulla oli koettu olleen myönteisiä vaikutuksia myös työuraan.

Väylähakijat vaikuttavatkin olleen juuri niitä opiskelijoita, joita avoin korkeakouluopetus oli onnistunut palvelemaan kaikkein parhaiten. Se, että he suunnittelivat hakeutuvansa tutkinto-opintoihin erillisvalinnan kautta, saattoi olla viesti onnistuneista opiskelukokemuksista ja eräänlaisesta positiivisesta opiskelun kierteestä, jossa opiskelu oli luonut halun kouluttautua vielä pidemmälle (Alho-Malmelin 2010, 136–140).

Tutkinnon täydentäjät taas kokivat hyötynneensä opinnoista vähiten. Opintojen oli koettu kehittäneen omaa osaamista muita ryhmiä vähemmän. Tälle voidaan etsiä selityksiä muun muassa siitä, että tutkinnon täydentäjien enemmistöllä oli jo kokemusta korkeakouluopiskelusta ja monilla jopa korkeakoulututkinto, joten heidän silmissään avoimella ammattikorkeakouluopiskelulla ei ehkä ollut samanlaista erityisarvoa kuin muiden ryhmien kohdalla. Odotukset opintojen hyödyistä ylipäänsä saattoivat olla erilaiset kuin muilla. Tavoitteena oli mahdollisesti ollut jonkin tietyn pätevyyden tai tutkinnon osan

hankkiminen, jolloin välineelliset motiivit saattoivat painottua koulutukseen osallistumisessa muita ryhmiä enemmän.

Itsensä kehittäjät olivat koettujen hyötyjen osalta jonkinlainen keskiryhmä. Tällä ryhmällä opintojen motiivit liittyivät vahvasti niin itsensä kehittämiseen kuin ammatissa kehittymiseen, ja he olivat opinnoista saamiinsa hyötyihin melko tyytyväisiä. Päävalinnassa hakijoiden ryhmä erosi muista ryhmistä selkeimmin siinä, että he arvioivat saaneensa opinnoista muuta kuin suoranaisesti osaamiseen liittyvää hyötyä muita enemmän. Näille keskimääräistä nuoremmille opiskelijoille opinnot olivatkin mahdollisesti selkeyttäneet omia tulevaisuudensuunnitelmia ja mahdollistaneet opintojen etenemisen jo avoimen ammattikorkeakoulun puolella ennen tutkinto-opiskelijaksi pääsemistä. (ks. Haltia ym. 2014.)

Strukturoitujen kysymysten lisäksi kyselyssä oli muutama tarkentava avoin kysymys, joista yhtenä oli: ”*Jos avoimista ammattikorkeakouluopinnoista on ollut muuta hyötyä itsellesi, kuvaile millaista hyötyä*”. Tähän kysymykseen vastasi 536 avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijaa. Vastaukset olivat keskenään hyvin erilaisia ja eri pituisia. Vastauksista jäsenyi seuraavat yhdeksän eri teemaa: työhön liittyvät hyödyt, muuhun opiskeluun kytkeytyvät hyödyt, itseluottamuksen kasvu ja kokemukset omasta kyvykkyydestä, elämänhallinnan lisääntyminen ja oman suunnan löytäminen elämässä, ajattelun taidot, koettuun hyvinvointiin liittyvät hyödyt, verkostoituminen ja sosiaalisen pääoman kasvu, perheeseen ja läheisiin liittyvät hyödyt sekä kuva itsestä aktiivisena ja osaavana kansalaisena. Yksittäiset vastaukset eivät olleet selkeästi sijoiteltavissa näihin luokkiin, sillä vastaus saattoi sisältää samanaikaisesti useihin eri teemoihin liittyviä hyötyjä ja eri teemat ovat päällekkäisiä ja limittäisiä. (ks. Haltia ym. 2018.)

Aihe, joka monissa vastauksissa nousi esille, oli odotetusti työhön liittyvät hyödyt. Avoimen ammattikorkeakoulun opinnoilla oli kehitetty omaan ammattiin liittyvää osaamista, mikä saattoi tarkoittaa hyvin konkreettisia tietoja ja taitoja – ”*Tarvitsin juuri tällaista täsmätietoa nykyisessä ammatissani jota sain opinnoista*” – tai olla luonteeltaan yleisempää työhön liittyvää kehittymistä. ”*Saa omaan opettajan työhön uusia ideoita ja innostusta kehittää itseään paremmaksi omalla alalla.*” Opiskelu olikin usein antanut omaan työhön eräänlaista laajempaa näkökulmaa ja ymmärrystä, jota oli vaikea yksilöidä kovin tarkasti. Tärkeänä työhön liittyvänä tekijänä vastaajat toivat esille myös oman alan ammattilaisiin tutustumisen.

Avoimen korkeakoulun opinnot olivat foorumi, jonka kautta oli mahdollista verkostoitua ja kiinnittyä erilaisiin yhteisöihin.

Osalle opiskelijoista avoimen ammattikorkeakoulun opinnot olivat mahdollistaneet oman ammattitaidon ylläpitämisen ja kehittämisen työttömyyden tai kotiäitiyden aikana. Osa vastaajista taas totesi, että avoin korkeakoulu oli ollut elintärkeä mahdollisuus ylipäätään opiskella omassa elämäntilanteessa. Opinnot olivat olleet apuna myös omien uravaihtoehtojen pohdinnassa ja omien tulevaisuudensuunnitelmien selkiyttämisessä. *”Rohkeutta ja itsevarmuutta omissa toimissa sain lisää koulutuksen myötä. Sekä oma ura-suunta vahvistui.”*

Opintojen merkitys elämänhallinnan lisääntymisessä ja oman suunnan löytämisessä kytkeytyi myös itseluottamuksen kasvuun ja kokemuksiin omasta kyvykkyydestä. *”Sain todistettua itselleni, että minusta olisi korkeakouluopintoihin.”* Osa vastaajista oli avointen korkeakouluopintojen myötä saanut kimmokkeen hakeutua tutkinto-opiskelijaksi ja kertoi hyödyntävänsä avoimen korkeakoulun opiskelua valmistautumisessa pääsykokeeseen tai suunnittelevansa hakeutumista tutkinto-opiskelijaksi polkuopintojen kautta. Mukana vastaajissa oli myös heitä, jotka olivat jo hakeutuneet tutkinto-opiskelijoiksi ja suorittivat nyt tutkinto-opintoihinsa kuuluvia kursseja joustavasti avoimen korkeakoulun opintotarjontaa hyödyntäen.

Vastaajat kokivat opintojen vaikuttaneen myös heidän yleiseen hyvinvointiinsa. Fyysiseen terveyteen opiskelu oli vaikuttanut konkreettisesti esimerkiksi sitä kautta, että opinnoista oli saatu tietoa ravitsemuksesta tai terveistä elämäntavoista. Henkistä hyvinvointia taas oli lisännyt se, että opiskelu oli antanut mahdollisuuden mielekkääseen tekemiseen, itsensä toteuttamiseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Perheen ja läheisten koettiin myös hyötyneen opinnoista, kun esimerkiksi omat vanhemmuuden taidot olivat vahvistuneet.

Opiskelijat ovat kokeneet opintojen myötä ajattelun taitojensa kehittyneen. Näitä olivat erilaiset opiskeluun liittyvät taidot, mutta myös yleisemmin analyttisen ja luovan ajattelun taidot sekä kyky nähdä asiat laajemmissa yhteyksissään. Laajan joukon erilaisia hyötyjä voidaan nähdä liittyvän kuvaan itsestä aktiivisena ja osaavana kansalaisena. Monet totesivat ymmärtävänsä yhteiskunnallisia asioita aiempaa paremmin ja oppineensa toimimaan erilaisissa konteksteissa. *”Avoimen amk:n opinnot ovat hyvä yleissivistävä apu vapaaehtoistyöhöni.”* Opiskelun oli koettu kasvattaneen muun muassa kielitaitoa,

yleissivistystä ja suvaitsevaisuutta. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden vastauksissa tuli esille myös suomen kieleen harjaantuminen ja siihen liittyen yleisemmin yhteiskuntaan integroituminen. (Haltia ym. 2018.)

Ammattikorkeakoulutus aikuisopiskelijoiden monipuolisen osaamisen kartuttajana

Tässä artikkelissa olemme tarkastelleet ammattikorkeakoulujen aikuisille antaman koulutuksen hyötyjä. Tarkastelimme ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja sekä avointa ammattikorkeakouluopetusta, jotka ovat molemmat ammattikorkeakoulutuksen muotoja, mutta kuitenkin tehtäväkentiltään osin erilaiset. YAMK-tutkintokoulutuksessa opinnot tähtäävät nimenomaan tutkintoon, kun taas avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijan opintomotiivit voivat olla hyvinkin monimuotoisia.

Molempien koulutusryhmien kokemat hyödyt kytkeytyvät paljolti työelämässä ja työtehtävissä käytettävään osaamiseen ja muihin tarpeellisiin työelämävalmiuksiin. Työelämälähtöiset hyödyt tukevat myös aikuiskoulutuksessa vallitsevaa nykypäivän trendiä siitä, että koulutus on siirtynyt yhä enemmän ammatilliseen, työelämän tarpeita ja vaatimuksia palvelemaan osaamisen lisäämiseen. Samalla on nähtävissä tietynlaisen normin toteutuminen siitä, että aikuisten koulutustarpeet ja koulutuksesta saatavat hyödyt kantautuvat juuri työnantajan edellyttämistä osaamistarpeista. Toisaalta ammattikorkeakoulutuksen tehtävänä onkin tarjota juuri ammatillista asiantuntijakoulutusta ja työelämälähtöistä osaamista sekä palvella työelämän tarpeita, jolloin on myös luontevaa, että koulutuksesta on hyötyä nimenomaan tältä kannalta.

Ammattikorkeakoulutuksen hyödyissä nousee esille myös opiskelijoiden verkostoituminen. Erityisesti ammatilliselle aikuiskoulutukselle verkostoitumista voidaankin pitää luonteenomaisena, koska usein koulutukseen tulevat aikuiset ovat kerryttäneet kokemuseräistä asiantuntijaosaamista työelämästä jo vuosienkin takaa, mikä edesauttaa osaamisen jakamista ja uusien suhteiden luomista opintojen aikana. Kyseinen mahdollisuus on merkittävä ammatillisen aikuiskoulutuksen lisäarvo ja hyöty. Koulutuksen aikana luodut uudet kontaktit voivat synnyttää myös lisää töitä tai kokonaan uusia työsuhteita. Rouhelon (2008) tutkimuksessa ilmenikin, että työ- ja opiskeluhistorian kautta saadut kontaktit olivat työllistymisen kannalta tärkeitä.

Koulutusten yhteisiä hyötyjä ovat myös itsensä kehittämiseen, kyvykkyyteen ja itseluottamukseen liittyvät tekijät. Pärjääminen opinnoissa on nostanut aikuisopiskelijoiden uskoa itseensä ja omaan kyvykkyyteensä työelämässä. Ehkä osalle aikuisopiskelijoista onkin tunnusomaista hakea opinnoista myös tietynlaista tukea ja näyttöä itseä kehittävistä ja osaavasta aikuisesta. Tämä tulee hyvin esille myös Isopahkala-Bouret'n (2013) tutkimuksessa, jossa aikuiset 40–50-vuotiaat tutkintoa suorittavat naiset halusivat antaa itsestään kuvan pätevinä, etenevinä ja eteenpäin katsovina.

YAMK-tutkinnosta ja avoimesta ammattikorkeakoulutuksesta saadut hyödyt yhtenevät kuitenkin myös siinä, ettei kumpikaan koulutusmuoto ole ollut kovinkaan vahvasti hyödyksi koulutukseen osallistuneiden uralla etenemisessä. Osaamisen kehittäminen ammatillisessa mielessä ja tutkinnonkaan (tässä YAMK-tutkinnon) suorittaminen ei ole juuri edesauttanut uralla etenemistä. Näyttäisikin siis siltä, että näiden koulutusten päätehtävänä on ollut lisätä koulutukseen osallistujien ammatillista osaamista.

Toisaalta korkeakoulutus ei ole nykypäivänä tae pääsystä vaativimpiin työtehtäviin tai korkeampaan asemaan tai saati työllistymiseen, mikä johtuu muun muassa laajasta määrästä korkeakoulutettuja, kovasta työmarkkinoilla käytävästä kilpailusta sekä yleensä työelämässä vallitsevasta epävarmuudesta ja pätkätöiden lisääntymisestä (ks. Brown ym. 2011; Tuominen 2013). Tässä mielessä koulutuksesta saatu heikko hyöty uranousun suhteen ei ole pelkästään ammattikorkeakoulutuksen ongelma, vaan koskee yleensä korkeakoulumarkkinoita. Erityisesti YAMK-tutkinnolla uralla etenemistä heikentää kuitenkin myös tutkinnon heikko tunnettuus ja sen nauttima maisterin tutkintoa matalampi arvostus.

YAMK-tutkinnon suorittaneet myös kritisoivat tutkintoa siitä, ettei se ole kilpailukykyinen suhteessa maisterin tutkintoon. Tutkinnon suorittaminen ei esimerkiksi näin heijastu hyvinä urakehitysmahdollisuuksina. Tällöin koulutustason parantumisen kautta tutkinto ei tuo kovin hyvin tutkinnon suorittaneille markkina-arvon ja sitä kautta työmarkkina-aseman kohoamista. Paremman kilpailukykyyn lisäksi tutkinto kaipaa myös täsmennystä siihen, millaisille työelämän tehtäväkentille YAMK-tutkinnon tuottamaa osaamista tarjotaan ja millaisia työelämän tarpeita ne palvelevat. (Ojala 2017.)

Kaikki koulutukseen osallistuvat eivät kuitenkaan välttämättä tavoittele nousujohteista uraa. Tämä voi myös selittää koulutuksesta arvioitua uranousun hyötyä, koska tällöin koulutuksen

hyötyjä ei todennäköisesti arvioida urakehityksen näkökulmasta. Koulutus ei esimerkiksi naisille aina merkitse samanlaista investointia kuin miehille, joille nousujohteinen ura on enemmän tyypillistä (ks. Lyon 1996, 321). Koulutuksen hyötyjä ei tulisikaan nähdä kapeasti esimerkiksi pelkästään urahyötyjen näkökulmasta, vaan on tärkeää tiedostaa, että jopa ammatillisesti suuntautuneilla opinnoilla saattaa olla runsaasti muita erilaisia hyötyjä. Opintojen koetut hyödyt saattavat olla luonteeltaan sellaisia, että niitä alun perin edes ole osattu odottaa, vaan hyödyt on ymmärretty ja tiedostettu vasta jälkikäteen. Ammatilliset ja muut hyödyt kietoutuvat myös toinen toisiinsa, jolloin opiskelu lisää yksilön hyvinvointia laajasti hänen elämänsä eri osa-alueilla.

Lähteet:

Aittola, H., Laine, K. & Välimaa, J. 2016. Tärkeintä on, että kehittyä ja oppii – titteli ei ole niin tärkeä. Korkeakouludiplomi-koulutuskokeilun seuranta- ja arviointitutkimuksen loppuraportti. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitoksen tutkimusselosteita 53.

Arene 2016a. Kohti maailman parasta korkeakoululaitosta. Arenen rakenteellisen kehittämisen työryhmän raportti.

<http://www.arene.fi/fi/ammattikorkeakoulut/vaikuttavuus/rake-selvitys> Luettu 18.9.2017

Arene 2016b. Ammattikorkeakoulujen maisterikoulutus osaamisen uudistajana ja kansallisena koulutusinnovaationa. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenen ry:n selvitys YAMK-tutkintojen rakenteellisesta kehittämisestä.

<http://arene.fi/fi/ammattikorkeakoulut/vaikuttavuus/yamk-rake-selvitys> Luettu 19.10.2017.

Ball, S. J. 2003. The teacher's soul and the terrors of performativity. *Journal of education policy* 18 (2), 215-228.

Baum, S., Ma, J. & Payea, K. 2013. Education pays 2013. The benefits of higher education for individuals and society. Trends in higher education series. Collegeboard.

Brown, P.,Lauder, H. & Ashton, D. 2011. The global auction. The broken promises of education, jobs and incomes. New York. Oxford university press.

Desjardins, R. & Rubenson, K. 2013. Participation patterns in adult education: the role of institutions and public policy frameworks in resolving coordination problems. *European journal of education* 48 (2), 262–280.

Haltia, N. 2012. Vähäistä hyväksilukua ja ketjutettuja tutkintoja: Aikuinen yliopisto-opiskelija 2000-luvun koulutuspoliittisessa diskurssissa. *Kasvatus* 43 (5), 476–487.

Haltia, N., Leskinen, L. & Rahiala, E. 2014. Avoimen korkeakoulun opiskelijamuotokuva 2010-luvulla: Opiskelijoiden taustojen, motiivien ja koettujen hyötyjen tarkastelua. *Aikuiskasvatus* 34 (4), 244–258.

Haltia, N., Rahiala, E. & Leskinen, L. 2018. Osaamista, sivistystä, hyvinvointia – Aikuiskoulutuksen koetut hyödyt. *Kasvatus* 49 (1), painossa.

Isopahkala-Bouret, U. 2013. Exploring the meaning of age for professional women who acquire master's degrees in their late 40s and 50s. *Educational gerontology* 39 (5), 285–297.

Isopahkala-Bouret, U. 2014. 'It's considered a second class thing'. The differences in status between traditional and newly established higher education credentials. *Studies in higher education*. doi: 10.1080/03075079.2014.881339.

Kettunen, H., Pulkkinen, S. & Saari, J. 2013. Ammattikorkeakoulujen aikuisopiskelijat. *Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus*. Helsinki.

Kirjalainen, E. & Pintilä, T. (toim.) 2016. Korkeakouludiplomi. Osaamiskokonaisuuksia kaikille. *Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja* 216.

Linnavirta, S. 2013. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden urakehitys. Selvitys ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden Talentian jäsenten kokemuksista urakehityksestään ja tutkinnon suorittamisesta. *Talentia*. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö.

Lohikoski, S. 2008. Avoimen ammattikorkeakoulun opiskelija: Profiiliselvitys 2006–2007. Pori. *Satakunnan ammattikorkeakoulun raportteja B 2*.

Lyon, E. S. 1996. Success with qualifications: comparative perspectives on women graduates in the labor market. *Higher education* 31 (3), 301–323.

Lämsä, A. 2013. Avoimen ammattikorkeakoulun tutkintotavoitteinen polkuopiskelija: opiskelukokemukset ja opiskelun merkitys opiskelijan elämäntilanteissa. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Julkaisematon pro gradu -tutkielma.

Manninen, J. & Luukannel, S. 2008. Omaehtoisen aikuisopiskelun vaikutukset. Vapaan sivistystyön opintojen merkitys ja vaikutukset aikuisten elämässä. Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö. Vantaa: Priimuspaino Oy.

Manninen ym. 2014. Benefits of Lifelong Learning in Europe: Main Results of the BeLL-Project Research Report.

Manninen, J. & Meriläinen, M. 2015. Monimenetelmällinen näkökulma omaehtoisen opiskelun hyötyihin. *Aikuiskasvatus* 35 (2), 84–98.

Manninen, J. 2016. Suomi nousuun sivistystyöllä? Kansalaisopisto-opiskelun tuottamien hyötyjen taloudellinen merkitys – esitutkimus. Helsinki. Kansalaisopistojen liiton julkaisuja 2.

OECD. 2010. Improving health and social cohesion through education. Paris: OECD.

Ojala, K. & Ahola, S. 2008. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot – kokeilusta kokemuksiin. Turun yliopisto. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 71.

Ojala, K. & Ahola, S. 2009. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot työmarkkinoilla. Valmistuneiden kokemukset ja koulutuksen vaikuttavuus. Projektin väliraportti 03/09. Online publications. Turun yliopisto. Koulutussosiologian tutkimuskeskus.

<http://ruse.utu.fi/publications/online/> Luettu 19.10.2017.

Ojala, K. 2017. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot työmarkkinoilla ja korkeakoulujärjestelmässä. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C, osa 437. Akateeminen väitöskirja.

OPH 2017. Opetushallituksen viralliset internetsivut. <http://www.oph.fi> Luettu 29.8.2017.

OPM 2005. Avoimen ammattikorkeakoulun kehittämisen haasteet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:6.

OPM 2009. Koulutus ja tutkimus 2007–2012. Kehittämissuunnitelmassa asetettujen vuoden 2012 koulutustarjonnan tavoitteiden väliarviointi. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:34.

Purcell, K., Wilton, N. & Elias, P. 2007. Hard lessons for lifelong learners? Age and experience in the graduate labour market. *Higher education quarterly* 61 (1), 57–82.

Raij, K. & Rantanen, T. 2010. Osaamisen käsite korkeakoulutuksen viitekehyksessä. Teoksessa (toim.) Rantanen, T. & Isopahkala-Bouret, U. Näkökulmia ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tuottamaan osaamiseen sosiaali- ja terveysalalla. *Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja A 71*. Vantaa, 14–26.

Rouhelo, A. 2008. Akateemiset urapolut. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja kasvatustieteellisen alan generalistien urapolkujen alkuvaiheet 1980- ja 1990-luvuilla. Turun yliopiston julkaisuja 277. Akateeminen väitöskirja.

Schuller, T., Preston, J., Hammond, C., Brassett-Grundy, A. & Bynner, J. 2004. The benefits of learning. The impact of education on health, family life and social capital. London: RoutledgeFalmer.

Siivonen, P. & Isopahkala-Bouret, U. 2016. Adult graduates negotiations of age(ing) and employability. *Journal of education and work* 29 (3), 352–372.

Silvennoinen, H. 2012. Yhteiskuntaluokat, valta ja aikuiskoulutus. Teoksessa J. Kivirauma, A. Jauhiainen, P. Seppänen & T. Kaunisto (toim.) Koulutuksen yhteiskunnallinen ymmärrys. Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 59. Jyväskylä, 301–328.

Silvennoinen, H. & Lindberg, M. 2015. Aikuiskoulutukseen osallistuminen Suomessa. *Aikuiskasvatus* 35 (4), 266–285.

Swain, J. & Hammond, C. 2011. The motivations and outcomes of studying for part-time mature students in higher education. *International journal of lifelong education* 30 (5), 591–612.

Tomlinson, M. 2008. ‘The degree is not enough’: Students’ perceptions of the role of higher education credentials for graduate work and employability. *British Journal of Sociology of Education* 29 (1) 49–61.

Tuominen, V. 2013. Maistereiden työllistyvyys. Itä-Suomen yliopiston julkaisuja 57. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Akateeminen väitöskirja.

Vipunen – opetushallinnon tilastopalvelu. <https://vipunen.fi> Luettu 18.10.2017.

¹ Arcada – AMK, Humanistinen AMK, Hämeen AMK, Kajaanin AMK, Kemi-Tornion AMK, Centria AMK, Kymenlaakson AMK, Lahden AMK, Laurea-AMK, Metropolia AMK, Mikkelin AMK, Oulun seudun AMK, Pohjois-Karjalan AMK, Rovaniemen AMK, Saimaan AMK, Satakunnan AMK, Savonia-AMK, Seinäjoen AMK, Tampereen AMK ja Vaasan AMK.